

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 3

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ
1991

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ 300

ΕΚΔΟΣΗ

ΟΜΑΔΑΣ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΠΟΙΗΣΗ

«Η ΠΟΙΗΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΠΥΚΝΟΣ ΛΟΓΟΣ»

Συνέντευξη με τον **Τίτο Πατρίκιο**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Θ. ΚΟΥΓΚΟΥΛΟΣ

Τον Τίτο Πατρίκιο, ποιητή της μεταπολεμικής γενιάς, συναντήσαμε στο συμπόσιο για τον Τάσο Λειβαδίτη που συνδιοργάνωσαν το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών και ο τομέας ΜΝΕΦ της Φιλοσοφικής σχολής Ιωαννίνων, το 1989. Λίγο πριν τις ανακοινώσεις του, ήταν ενεργό μέλος, συζητήσαμε επί τόπου. Για το συμπόσιο αξίζει να σημειώσουμε πως καθ' οδόν πήρε την μορφή μαρτυριών αφού σημαντικός αριθμός των ομιλητών ανήκε στο σώμα της μεταπολεμικής ποίησης (Γ. Δάλλας, Α. Αργυρίου, Κ. Κουλουφάκος, Τ. Πατρίκιος).

ΟΤΙΠΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ, ποιητής της μεταπολεμικής γενιάς, με τον κοινωνικό του λόγο, είναι ευρύτατα γνωστός, ανθολογημένος στη Μέση εκπαίδευση και διδασκόμενος στα Πανεπιστήμιά μας. Από παλιότερα αφιερώματα θα αναφέρουμε το τεύχος 49 της «Λέξης» και πολύ πιο πρόσφατα το τεύχος 3 της «ΓΡΑΦΗΣ» (Ιούνιος 1989) του πολιτιστικού οργανισμού του Δήμου Λάρισας. Μερικές από τις συλλογές του: - Χωματόδρομος 1954, - Μαθητεία (1952-1962) 1963, - Προαιρετική Στάση 1975, - Ποιήματα I (1948-1954) 1976, - Θάλασσα Επαγγελίας. 1977, - Αντιδικίες 1981, - Αντικριστοί καθρέφτες 1988, - Παραμορφώσεις 1989. Ήταν βιβλιοκριτικός στην «Επιθεώρηση Τέχνης».

— Να ξεκινήσουμε από τις κλασικές ερωτήσεις, αυτές που σε κάθε περίπτωση κρατούν μια κρυφή γοητεία. Πότε και πως εκδηλώθηκε σε σας το «ποιεῖν», η άλλη όραση της ποίησης;

— Άρχισα να γράφω ποιήματα χωρίς να έχω την συνείδηση του ότι γράφω ποιήματα. Σε πολύ μικρή ηλικία, είχα την τάση να συναρμολογώ λέξεις, ή να κάνω παιχνίδια με λέξεις όπως κάνουν τα παιδιά, και εκ των υστέρων κατάλαβα ότι αυτό είναι μια λειτουργία έκφρασης που βγαίνει από την συνηθισμένη του καθημερινού λόγου, που μπορεί να είχε ρίζες, που μπορεί να είχε ένα βάδισμα μετρικό και τέτοια πράγματα. Αλλά χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να συνειδητοποιήσω ότι αυτό ήταν μια απόπειρα έκφρασης με έναν άλλο τρόπο, ως προς την συνηθισμένη κοινή χρηστική γλώσσα. Τώρα υπάρχει μια άλλη φάση. Από την ώρα που συνειδητοποίησα ότι αυτό που γράφω είναι ποίηση ή θέλω να είναι ποίηση ή αποβλέπω να είναι ποίηση, τότε έφτασα να καταλάβω, να αποκτήσω επίγνωση του γεγονότος ότι υπάρχει και μια άλλη ποίηση από αυτή που ξεκινά να γράφω, σαν έκφραση. Αυτό μου έχει συμβεί σε πολλές εποχές της ζωής μου. Σε διάφορες φάσεις είχα την αίσθηση ότι η προηγούμενή μου ποίηση πια έπαυε να με εκφράζει. Όχι από άποψη περιεχομένου, από άποψη ουσίας ή μηνύματος που θα λέγαμε, από άποψη καθαρά διατύπωσης, από άποψη λόγου.

— Αισθητικής;

— Όχι αισθητικής. Η αισθητική είναι μια εκ των υστέρων κρίση που κάνεις για το αποτέλεσμα. Ενώ εκεί πέρα ένιωθα ότι μέσα στην διαδικασία της έκφρασης μια προγενέστερη ή πολύ κοντινή ίσως έπαυε να με αντιπροσωπεύει. Σήμερα όμως έχω φθάσει στο σημείο να αισθάνομαι μια συμπύκνωση ακόμη και με εκφραστικές μορφές που είχαν πάψει να με αντιπροσωπεύουν και τώρα που τις βλέπω με απόσταση, περίπου σαν να προέρχονται κι από κάποιον άλλο κι όχι από μένα, αντιλαμβάνομαι ότι οι πολλαπλοί αυτοί τρόποι όσο και αν ήταν αντιθετικοί, συγκρουσιακοί μεταξύ τους τελικά όλοι συμπυκνώνονται κι εντάσσονται σ' αυτή την αναζήτησή του άλλου συμπυκνωμένου λόγου που είναι ή που πρέπει να είναι η ποίηση.

— Μια ευρύτερη τώρα ερώτηση, που εγγίζει και την κριτική σας πλευρά. Πιστεύετε πως η μεταπολεμική ποίηση έθεσε στην βάση της τον μεσοπόλεμο, τον Καρυωτάκη, ή πήρε αντίθετο δρόμο;

— Πιστεύω και το έχω πει και θα το λέω ότι βασικά, βασικότερα βγαίνει από τον Καρυωτάκη. Η δική μας η ποίηση έχει τις απαρχές της στον Καρυωτάκη, ένα Καρυωτάκη που τον είδαμε ήδη στα πολύ νεανικά, σχεδόν παιδικά μας χρόνια, στην εποχή της κατοχής σαν έναν επαναστάτη ποιητή κ' όχι σαν ένα πεισιθάνατο ποιητή που του 'χανε κολλήσει αυτήν την ρετινιτιά. Τον ποιητή που αμφισβήτησε, που επέκρινε, που σάρκασε όλες τις αρνητικότητες της ζωής. Αλλά βγαίνουμε από τον Καρυωτάκη θα έλεγα και μορφολογικά. Γιαντό ο Καρυωτάκης παρά το ότι διατήρησε την παραδοσιακή μορφή, τις ομοιοκαταληξίες, το μέτρο κ.τ.λ., πιστεύω ότι είναι και ο πρώτος ποιητής που μορφολογικά ανοίγει τους δρόμους της συνειρμικής ίσως της σουρεαλιστικής ποίησης στην Ελλάδα.

— Μια γέφυρα ανάμεσα στην παράδοση και τους νέους εκφραστικούς τρόπους;

— Μια γέφυρα είναι και μεγάλη φιλοφρόνηση, μπορεί να είναι όμως και αρνητικό πράγμα, γιατί η γέφυρα ή είναι κάτι που ενώνει ή είναι κάτι που το περνάει όλος ο κόσμος και το ξεχνάει. Ο Καρυωτάκης ήταν της Άρτας το γεφύρι αλλά για να γίνει αντί να σφάξει την γυναίκα του πρωτομάστορα αναγκάστηκε να αυτοκτονήσει ο ίδιος για να σταθεί αυτή η γέφυρα.

— Μια και αναφερόμαστε σε «συνδοκίμους», πείτε μου παρακαλώ τα δικά σας ερεθίσματα

ΠΟΙΗΣΗ

από ομότεχνους, αλλά και ποιούς θεωρείτε πως εξέφρασαν μια ποιητική θέση στη γενιά σας;

— Παλιότεροι είναι ο Καρυωτάκης, ο Κάλβος, όταν ήμουνα πολύ μικρό παιδί ένας ποιητής που τον διάβαζα με απόλαυση είναι ο Βαλαωρίτης λόγου χάρη. Είναι ο Ρίτσος, είναι ο Σεφέρης, όλοι οι καλοί ποιητές. Σου αφήνουν πράγματα και μπορείς να τους πάρεις πράγματα. Από τους ομήλικός μου έπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο στην ποίησή μου ο Άρης Αλεξάνδρου. Μου άφησε πολλά πράγματα, ιδίως η «Άγονος γραμμή», το πρώτο του βιβλίο. Με άλλους ποιητές που φαίνεται να υπάρχει επίδραση είναι σύμπτωση. Έχουμε συναντηθεί από τα πολλά κοινά βιώματα και τις κοινές μορφολογικές αναζητήσεις. Αλλά κάτι επίσης που έπαιξε μεγάλο ρόλο. Στα χρόνια του Αι-Στράτη, του στρατοπέδου, κοντά στα άλλα που ανέφερα πριν ήταν και το εξής: Είμασταν μια συντροφιά, μια ομάδα παιδιών, περίπου ένα σχολείο, που κοντά στον Ρίτσο μαθαίναμε ποίηση. Όταν λέμε ότι ο Ρίτσος ήτανε δάσκαλός μας δεν εννοούμε ότι διαβάσαμε τα ποιήματά του και επηρεαστήκαμε. Έπαιξε ένα ρόλο διδασκαλικό στην ποίηση. Μας μάθαινε πως λειτουργεί το επίθετο, τι ρόλο έχει το ουσιαστικό, ποιο είναι το ρήμα, ποια είναι η μετοχή, που μπαίνει που βγαίνει. Επειδή ήταν ένας άνθρωπος που έχει καταληκτική γνώση της ποίησης, της γλώσσας, της σύνταξης. Από αυτή την άποψη έχουμε μια τεράστια οφειλή και έχουμε μια τεράστια εσωτερική αλληλεπίδραση οι άνθρωποι που συμμετείχαμε σ' αυτή τη δουλειά, όπως λ.χ. ο Κώστας Κουλουφάκος που ο ένας επηρέαζε τον άλλο βεβαίως μέσα από τα χειρόγραφα, όχι από τα δημοσιευμένα ποιήματα.

— Μια μερίδα του κριτικού λόγου έδωσε στην ποίησή σας και σε μια σειρά ανάλογων ποιητών τ' όνομα «ποίηση της ήττας». Συμφωνείτε;

— Είναι πολύ μεγάλη η συζήτηση. Η «ποίηση της ήττας» κόλλησε, καθιερώθηκε με την έννοια της ηττοπάθειας που την έχουν δώσει πολλοί ή άλλες πολιτικοκοινωνικές αρνητικές αναφορές. Όχι μόνο τις απορρίπτω αλλά και συγκροτούμαι μετωπικά μαζί τους.

— Στο τεύχος 66 της «Λέξης» πριν λίγα χρόνια διάβασα το ποίημα «ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ». /Υστερα από μια απόπειρα μυθιστορήματος / ξαναγύρισε στην ποίηση/, λέτε. Είναι ένα ποιητικό εύρημα αυτοκριτικής της ποίησης ή βιοματική εμπειρία συγγραφής μυθιστορήματος;

— Επειδή είναι στο τρίτο πρόσωπο μπορεί να αφορά και ένα άνθρωπο, ποιός ξέρει. Κι εγώ ο ίδιος δεν ξέρω. Ίσως να είναι και μία αίσθηση της οικονομίας της ποίησης. Η ποίηση είναι ένας πιο οικονομικός λόγος και καμιά φορά πιο βολικός γιατί με λιγότερες λέξεις λέει περισσότερα πράγματα, όταν το πετύχεις. Και μη ξεχνάμε ότι το πετυχαίνεις μια στις χίλιες.

— Και για να επανέλθουμε, πιστεύω στα λεγόμενα, για τον μεσοπόλεμο, στο ίδιο περιοδικό δημοσιεύτηκε το ΕΠΟΧΗ ΛΙΠΟΤΗΤΑΣ (δεν έχουμε δα και πολλούς θανάτους / για να τους σπαταλούμε κάθε μέρα / σαν πλεονάζον αγαθό). Εδώ τι συμβαίνει;

— Είναι τι θα βγάλετε εσείς διαβάζοντάς το. Αν πω εγώ τι ήθελα να πω θα πέσω στην παγίδα του να προσπαθώ να υπερασπιστώ ένα ποίημα, το οποίο και πιθανότατα ή να μην χρειάζεται υπεράσπιση ή κι όσο και να το υπερασπιστεί να είναι καταδικαστέο. Λοιπόν εσάς τι σας λέει;

— Τέλος, πως βλέπετε την ποίηση των καιρών μας, ας πούμε την γενιά του '70 και την υποτιθέμενη, αδόκιμος βέβαια όρος, γενιά του '80.

— Βγαίνουν συνεχώς νέοι καλοί ποιητές. Είναι το μόνο αγαθό «εν επαρκεία» στην Ελλάδα. Έχουμε πάντα νέους καλούς ποιητές και παλιούς ποιητές καλούς που συνεχίζουν. Σε άλλους χώρους έχουμε τρομερές ελλείψεις, στην ποίηση όχι. Είμαι φοβερά αισιόδοξος.

— Σας ευχαριστώ πολύ.

